Sözcükte Anlam — Deneme

Akıllı Soru · 05.11.2026 · 10 soru

Bir sözcük, kullanıldığı cümledeki ilişki nedeniyle alışılmış anlamından uzaklaşabilir. Örneğin “Bu sözler, yıllardır içimde büyüyen düğümü çözdü.” cümlesinde “düğüm” sözcüğü, iplerin birleştiği yeri değil, zihinsel bir sıkıntıyı karşılar. Buna karşılık “Dairenin alanını bulmak için yarıçapı kullandık.” cümlesinde “alan” sözcüğü belirli bir bilim dalına özgü kavramı belirtir.

1. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Bir sözcük, temel anlamından uzaklaştığında yeni bir anlam kazanabilir.

B) Bir sözcüğün özel bir alanda kullanılması, onun her zaman mecaz anlam taşıdığını gösterir.

C) “Düğüm” sözcüğü, bütün cümlelerde zihinsel sıkıntı anlamında kullanılır.

D) Bilim dallarında kullanılan sözcüklerin tamamı günlük dildeki anlamlarını korur.

E) Bir sözcüğün anlamı, cümledeki kullanımından bağımsız olarak belirlenir.

2. “Bu iki sözcük, cümlede birbirinin yerine kullanılabilse de her durumda aynı anlamı taşımaz.” cümlesinden kesin olarak çıkarılabilecek yargı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sözcükler arasında tam bir anlam özdeşliği bulunmamaktadır.

B) Sözcüklerin anlamları her cümlede bütünüyle aynıdır.

C) Sözcükler yalnızca karşıt anlamlı cümlelerde birlikte kullanılabilir.

D) Sözcüklerin yazılışları kesinlikle birbirinden farklıdır.

E) Sözcükler hiçbir cümlede birbirinin yerini tutamaz.

Bir metinde aynı yazılan iki sözcük, okurun karşısına farklı anlamlarla çıkabilir. “Bahçedeki gül, sabah güneşinde parlıyordu.” cümlesinde “gül” bir çiçeği belirtirken “Bu habere biraz gül.” cümlesinde eylem bildirmektedir. Yazım biçimi değişmediği hâlde anlamın değişmesi, sözcükler arasındaki ilişkinin belirlenmesinde bağlamın önemini ortaya koyar.

3. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Aynı yazılan sözcükler, farklı cümlelerde farklı anlamlar kazanabilir.

B) Aynı yazılan sözcüklerin anlamları bütün cümlelerde aynıdır.

C) Bir sözcüğün anlamı, yazımından başka hiçbir unsurla belirlenemez.

D) Farklı anlam taşıyan sözcüklerin yazılışları mutlaka farklıdır.

E) Bağlam, yalnızca çiçek adlarının anlamını açıklamak için gereklidir.

4. “Toplantıdaki ağır hava, konuşmacının esprisiyle bir anda dağıldı.” cümlesinde “ağır” sözcüğüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ortamın gergin ve sıkıntılı olması

B) Ortamın fiziksel olarak tartılması

C) Havanın yoğunluğunun ölçülmesi

D) Toplantının uzun süre devam etmesi

E) Konuşmacının yüksek sesle konuşması

Sözcüklerin anlam ilişkilerini belirlerken yalnızca yazılışlarına bakmak yeterli değildir. Bazı sözcükler aynı yazıldığı hâlde farklı anlamlar taşır; bazıları ise farklı yazıldığı hâlde aynı anlamı karşılar. ---- Bu nedenle bir sözcük grubunu sınıflandırmadan önce hem biçim hem de anlam yönünü birlikte değerlendirmek gerekir.

5. Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Bu ayrım, sesteş ve eş anlamlı sözcükleri birbirinden ayırmayı sağlar.

B) Bu durum, ikilemelerin cümledeki görevini bütünüyle açıklar.

C) Bu yüzden bütün sözcüklerin yazılışları aynı kabul edilmelidir.

D) Bu açıklama, yalnızca somut varlıkların adlarını ilgilendirir.

E) Bu nedenle sözcüklerin cümledeki anlamı önemsenmemelidir.

I. “Bu sorunun çözümü için yeni bir yöntem geliştirdi.” II. “Çözüm, kimya dersinde önemli bir terimdir.” III. “Küçük çocuk, renkli balonlara baktı.” IV. “Onun soğuk tavrı herkesi şaşırttı.” V. “Eşyalarını dağınık dağınık bıraktı.”

6. Numaralanmış cümlelerin hangisinde mecaz anlamlı bir sözcük kullanılmıştır?

A) I.

B) II.

C) III.

D) IV.

E) V.

I. Bu eleştiri, genç yazarın önünü “açtı”. II. Üçgenin iç açıları toplamı “180 derece”dir. III. “Yanıt” sözcüğü, “cevap” sözcüğüyle aynı anlamdadır. IV. Bahçedeki “gül” her sabah yeniden açıyordu. V. Eski evin duvarı “taş”tan yapılmıştı.

7. Numaralanmış cümlelerin hangisinde tırnak içinde verilen sözcük mecaz anlamda kullanılmıştır?

A) I.

B) II.

C) III.

D) IV.

E) V.

Bir sözcük, kimi zaman günlük kullanımındaki anlamdan ayrılarak başka bir kavramı karşılar. Örneğin bir yazar, yaşadığı düş kırıklığını anlatırken “içimdeki ışık söndü” diyebilir. Buradaki “ışık” sözcüğü, fiziksel bir aydınlığı değil, umut duygusunu düşündürür. Bu tür kullanımlarda sözcüğün anlamı, benzetme veya ilgi yoluyla genişler.

8. Bu parçaya göre “ışık” sözcüğünün kazandığı anlam aşağıdakilerden hangisidir?

A) Mecaz anlam

B) Terim anlam

C) Somut anlam

D) Sesteş anlam

E) Zıt anlam

9. “Ak” ve “kara” sözcüklerinin aynı cümlede birbirinin karşıtı olarak kullanılması, bu sözcükler arasında hangi anlam ilişkisinin bulunduğunu kesin olarak gösterir?

A) Zıt anlamlılık

B) Eş anlamlılık

C) Yakın anlamlılık

D) Sesteşlik

E) Terim anlamlılık

Bir sözcüğün duyularla algılanabilen bir varlığı göstermesi, onun anlam bakımından somut olduğunu düşündürür. “Taş”, “ses” ve “koku” gibi sözcükler bu yönüyle günlük yaşamda doğrudan deneyimlenebilir. Buna karşılık özlem, adalet ve kaygı gibi kavramlar herhangi bir duyu organıyla doğrudan algılanamaz. Bu ayrım, sözcüklerin karşıladığı varlık veya kavramın niteliğine dayanır.

10. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Duyularla algılanabilen kavramların tamamı terim anlamlıdır.

B) Somut anlam, duyular aracılığıyla algılanabilen varlıkları kapsar.

C) Soyut kavramların tümü günlük yaşamdan bağımsızdır.

D) Bir sözcüğün somut olması onun her zaman mecaz kullanılmasını sağlar.

E) Duyularla algılanamayan bütün sözcükler birbirinin zıddıdır.

Cevap Anahtarı

1. A	2. A	3. A	4. A	5. A
6. D	7. A	8. A	9. A	10. B

Çözümler

1. Parçada “düğüm” sözcüğünün temel anlamından uzaklaşıp başka bir kavramı karşıladığı belirtilmektedir. Bu durum, bir sözcüğün temel anlamdan uzaklaşarak yeni anlam kazanabileceğini gösterir; B ise özel alan kullanımını mecazla karıştırmaktadır.

2. Cümle, sözcüklerin bazı bağlamlarda birbirinin yerine kullanılabildiğini ancak bütünüyle özdeş olmadığını belirtir. Bu nedenle tam anlam eşitliği bulunmadığı sonucu çıkar; E, cümledeki koşullu kullanımı yok saymaktadır.

3. Parçada “gül” sözcüğünün aynı yazılışla çiçek ve eylem anlamlarında kullanıldığı gösterilmiştir. Bu nedenle yazılışı aynı olan sözcüklerin farklı cümlelerde farklı anlamlar kazanabileceği söylenebilir; B bunun tersini savunur.

4. “Ağır hava” ifadesi, havanın fiziksel ağırlığını değil toplantı ortamındaki gerginliği anlatmaktadır. Sözcük temel anlamından uzaklaşarak başka bir anlam kazandığı için A doğrudur; C ise sözcüğü gerçek anlamıyla değerlendirmektedir.

5. Önceki cümlelerde aynı yazılışta farklı anlam ve farklı yazılışta aynı anlam ilişkileri açıklanmıştır. A seçeneği bu iki ayrımı birlikte adlandırarak sonraki genel sonuca bağlanır; E ise parçanın ana düşüncesine ters düşer.

6. IV. cümlede “soğuk” sözcüğü sıcaklığın düşük olması anlamında değil, ilgisiz ve uzak davranış anlamında kullanılmıştır. Bu nedenle mecaz anlamlı kullanım IV’tedir; II. cümledeki “çözüm” ise kimya alanına ait terim olarak verilmiştir.

7. I. cümlede “açtı” sözcüğü, fiziksel bir açma eylemini değil, ilerleme olanağı sağlama anlamını karşılamaktadır. Bu kullanım temel anlamdan uzaklaştığı için mecazdır. II. cümledeki ifade terim anlamlıdır; III. cümlede eş anlamlılık, IV. cümlede sesteşlik, V. cümlede ise somutluk vardır.

8. Sözcük, gerçek aydınlık anlamından uzaklaşıp umut kavramını karşılamıştır. Bu nedenle benzetme veya ilgi yoluyla oluşan yeni kullanım söz konusudur; terim, sesteş ve zıt anlam ilişkileri burada açıklayıcı değildir.

9. Cümlede iki sözcüğün anlam bakımından birbirinin karşıtı olduğu açıkça belirtilmiştir. Birbirinin tam tersini ifade eden sözcükler zıt anlamlıdır; yakın anlamlılık veya sesteşlik bu ilişkiyi karşılamaz.

10. Parçada somut anlamın ölçütü olarak beş duyu organıyla algılanabilme gösterilmiştir. A, C, D ve E seçenekleri parçadaki sınırlı açıklamayı aşan veya anlam ilişkilerini karıştıran yargılardır.

Bu soruları online çöz, sonucunu hemen gör: akillisoru.com/dene